

CONV 505/03

NEW VERSION

CONTRIB 206

FÖLJENOT

från: Sekretariatet

till: Konventet

Ärende: Bidrag från Jacob Söderman, observatör i konventet
– "Institutionernas sätt att fungera"

Konventets generalsekreterare har från Jacob Söderman, observatör i konventet, mottagit åtföljande bidrag.

=====

Strasbourg den 23 januari 2003

Bidrag från Europeiska ombudsmannen till Europeiska konventet

“Institutionernas verksamhet”

Medborgarnas synpunkter på hur unionens institutioner arbetar måste beaktas när konstitutionen utformas. Mitt bidrag baseras på sju års erfarenhet av att i egenskap av europeisk ombudsman behandla medborgarnas klagomål.

Öppenhet

Europas medborgare tycker fortfarande att institutionernas sätt att arbeta omgärdas av för mycket hemlighetsmakeri.

Under de senaste tio åren har stora framsteg gjorts för att öka öppenheten inom många av unionens institutioner och organ, men mycket återstår fortfarande att göra.

Demokrati är en grundläggande värdering och öppenhet är en förutsättning för demokrati. Konstitutionens beskrivning av de grundläggande värderingarna bör återspegla detta genom att behålla den fras som lades till genom Amsterdamfördraget, nämligen att besluten inom unionen skall fattas “så öppet ... som möjligt.” (artikel 1 i EU-fördraget).

Unionens lagstiftande församlingar bör följa normala demokratiska principer genom att sammanträda offentligt. Denna synpunkt framförs i det preliminära förslaget till konstitutionellt fördrag (artikel 36), i Broks förslag till konstitution (artikel 104) samt i “Penelopeförslaget” (artikel 87.2), som nyligen lades fram som ett bidrag till konventet (KONV 481/03).

Amsterdamfördraget lade dessutom till bestämmelsen om allmänhetens tillgång till handlingar, med vissa nödvändiga undantag (artikel 255 i EG-fördraget). Denna bestämmelse begränsades till att enbart gälla Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar. Det gläder mig att man i “Penelopeförslaget” föreslår (artikel 87) att rätten att få tillgång till handlingar bör gälla handlingar från samtliga unionens institutioner och organ.

God förvaltning

De europeiska medborgarna uppfattar dessutom institutionerna som alltför byråkratiska. Medborgarna i samtliga medlemsstater vill se en välskött förvaltning som är öppen, ansvarsfull och serviceinriktad.

Även inom detta område har viktiga framsteg redan gjorts.

Genom Maastrichtfördraget inrättades Europeiska ombudsmannen för att förbättra relationerna mellan medborgarna och unionen, i första hand genom att ta i itu med administrativa missförhållanden. Institutionerna och organen har varit samarbetsvilliga och försöker rätta till administrativa missförhållanden när sådana påträffas.

Stadgan om de grundläggande rättigheterna är det första internationella instrument på området mänskliga rättigheter som inkluderar rätten till god förvaltning. För att denna medborgerliga rättighet skall bli konkret har Europaparlamentet antagit en kodex för god förvaltningssed som innehåller de viktigaste förvaltningsrättsliga principerna.

Praktiskt taget samtliga medlemsstater har allmänna lagar som innehåller sådana bestämmelser. De europeiska medborgarna kan inte förstå varför det inte finns sådana lagar som reglerar hur unionens institutioner och organ fungerar. För att råda bot på denna situation bör konstitutionen tillhandahålla en tydlig rättslig grund för en europeisk förvaltningslag.

Rättsstatsprincipen

Slutligen vill de europeiska medborgarna att institutionerna genom sin verksamhet skall främja rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna.

För att rättssamhället skall fungera måste det finnas effektiva rättsmedel för de fall rättigheter inte respekteras. Det är viktigt att konstitutionen tillhandahåller sådana rättsmedel och tydligt upplyser medborgarna om deras existens.

Genom årens lopp har det utvecklats en rutin varigenom medborgarna klagar till kommissionen i dess egenskap av "fördragets väktare". Enligt artikel 226 i EG-fördraget har kommissionen behörighet att ta itu med medlemsstaternas överträdelser av gemenskapsrätten.

Om man skall ersätta fördraget med en konstitution, framför allt en konstitution som även omfattar grundläggande rättigheter, krävs det en djupgående analys av rollen som "fördragets väktare". Den rollen måste utformas på ett sådant sätt att man visar medborgarna att rättsstatsprincipen är en realitet och att ingen står ovanför lagen. Ett sätt att uppnå detta kunde vara att utse en kommissionsledamot med särskilt ansvar för denna funktion.

Konstitutionen bör även upplysa medborgarna om de rättsmedel som finns tillgängliga i medlemsstaterna. Det viktigaste rättsmedlet är att vända sig till de nationella domstolarna, men det finns också ett nätverk av organ utanför domstolarna – ombudsmän och utskott för framställningar – som skulle kunna lösa många ärenden snabbt och effektivt. I mitt skriftliga bidrag till konventet i juli förra året (KONV 221/02) finns detaljer om detta nätverk och dess eventuella roll när det gäller att tillämpa stadgan om de grundläggande rättigheterna.